

pri eventualni novi volitvi dvigne na to mesto tovariš, ki bo tudi v obeh g. predsednika dovolj sposoben nadomestovati ga. — Z odličnim spoštovanjem Alojzij Strmšek, nadučitelj. Medvedovo selo, p. Pristava, dne 15. oktobra 1906.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 1. novembra t. l. v šoli v Gornjem gradu ob 11. dopoldne po sledečem vzporedi: 1.) Pozdrav predsednikov. 2.) Zapisnik zadnjega zborovanja. 3.) Predavanje g. dr. Konečnika o šol. higijeni. 4.) Poročilo tajnikovo. 5.) Poročilo blagajnikovo. 6.) Volitev novega odbora. 7.) Raznosterosti. — Glede obeda se je zglasiti pri gg. Kocbeku ali Sijancu v Gornjem gradu. — K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Ročni zapisnik za šolsko leto 1906—1907. Sestavil L. Jelenc. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. Že trinajstič stopa letos „Ročni zapisnik“ pred slovensko učiteljstvo. To je dokaz, da je učiteljstvo z njim zadovoljno in da bi ga ne moglo več pogrešati. „Ročni zapisnik“ je sestavljen natančno, pregledno in praktično. To troje je zasluga tovariša Jelenca, ki je imel mnogo dela, da ga je izpopolnil. Nov razporedlek tvori pregled naše organizacije. To je hvalevredno. Z „Ročnim zapisnikom“ v roki lahko pokaže napredno učiteljstvo obrekljivemu svetu, da je delo njegov program. Nadejmo se, da ne bo slovenskega učitelja in slovenske učiteljice, ki bi ne imela te lične in pripravne knjižice. „Ročni zapisnik“ je natisnila „Učiteljska tiskarna“, ki je izvršila delo elegantno in solidno. To oboje jo najtopleje priporoča in ji zagotavlja lep razvoj. Priporočamo jo vsem somišljenikom ter pričakujemo, da naroča vse svoje potrebščine samo v „Učiteljski tiskarni“.

Šola in dom. Poročali smo že, da je izdal v „Učiteljski tiskarni“ tovariš Ivan Štrukelj knjižico z gorenjim naslovom. Knjižica je namenjena najširšim slojem, zato je pisana preprosto in umljivo, a — kar je glavno — prepričevalno. Zato smo preverjeni, da doseže svoj namen: tesnejšo zvezo med šolo in domom. Za uvodom govori tovariš pisatelj o vzgoji v domači hiši od rojstva do vstopa v šolo. Potem poučuje, kako bi moral dom podpirati šolo in dokazuje v naslednjem poglavju, kakšne važnosti je šola vobče in posamezni učni predmeti posebej. V zadnjem poglavju govori o pomenu roditeljskih shodov. Kdor prečita poljudno razpravo, mora vzklizniti: Pisal jo je res ljudski učitelj! — Ker je cena jako nizka. — 1 izvod stane samo 12 h — smo prepričani, da bo treba kmalu misliti na drugi natisk. V tem primeru bi trebalo večjo skrb obrniti na jezik, ki bi mu trebalo enotnosti in doslednosti.

Družba sv. Mohorja šteje letos 81.979 udov, t. j. 1593 manj nego prejšnje leto. Nazadovani smo torej nekoliko, a vendar se je skupno število Mohorjanov še vedno ohranilo na častni višini. Naj bi ostalo i v bodoče tako!

Razmerje udov po posameznih škofijah oziroma krajih nam kaže ta-le pregled:

1. Goriška nadškofija	9215 (— 231) udov
2. Krška škofija	6173 (— 265) "
3. Lavantinska škofija	25034 (— 658) "
4. Ljubljanska škofija	32640 (— 678) "
5. Tržaško-koperska škofija	4392 (+ 36) "
6. Sekovska škofija	461 (— 52) "
7. Somboteljska in druge ogrske škofije	265 (+ 21) "
8. Zagrebska nadškofija	479 (+ 11) "
9. Senjska in druge dalmatinske škofije	346 (+ 55) "
10. Poreška škofija	107 (— 24) "
11. Djakovska škofija	78 (— 8) "
12. Bosniške škofije	213 (+ 9) "
13. Videmska nadškofija	234 (+ 4) "
14. Razni kraji	364 (— 48) "
15. Amerika	1771 (+ 253) "
16. Afrika in Azija	217 (— 38) "

Vkup 81979 (—1593) udov.

Številka v družbinah „zlatih bukvah“, v katere se vpisujejo na novo vstopivši udje, je narastla od 259.984 na 267.194, torej je vpisanih 7210 novih udov.

491.874 Mohorjevih knjig bode torej letos romalo med Slovence! Če dodamo to število onemu prejšnjih let, pridemo do števila 10.800.934 knjig, reci deset milijonov, osemstotisoč, devetsto ter štirintrideset knjig, katere je družba samo kot letna darila svojim udom razdelila od svojega obstanka sem. Pri tem pa niso všteta mnoga poznejša naročila, ponatiji itd.

Dne 10. oktobra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali si bomo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bomo zaboje s knjigami po tej-le vrsti:

Škofije: 1. Goriška, 2. Tržaška, 3. Lavantinska, 4. Ljubljanska, 5. Krška, 6. Amerika in Afrika 7. Razni kraji.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „avizo“, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročijo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo čast. poverjenikom povrniti posamezni udje.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbini tiskarni, prosimo, naj čim preje pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora.

Odbor.

Knjige „Družbe sv. Mohorja“ za l. 1907. 1. Koledar za l. 1907. — 2. Zgodbe sv. pisma. 13. snopič. — 3. Lešniki. Knjiga za odraslo mladino. Spisal Jožef Stritar. — 4. Uporniki. Povest. Spisal Ivan Lah. — 5. Pri severnih Slovanih. Potopisne črtice s slikami. Spisal Josip Lavtižar. — 6. Sveta družina, vzor krščanskim družinam. Spisal J. dr. Seigerschmied.

Obrtno računstvo. Sestavil H. Podkrajšek, c. kr. strokovni učitelj. — Cena vezani knjigi 1 K 20 h. — Na Dunaju, Založili Karel Graeser in drugovi. Vsebina. Uvod. — Prvi del: Osnovni računi s celimi in desetinskimi števili. — Drugi del: Računanje z navadnimi vlomki. — Tretji del: Poraba osnovnih računov v rešitev obrtnih računskih nalog. — Četrty del: O merjenju geometrijskih likov in teles. — Peti del: Razmerja, sorazmerja in njih poraba. — Šesti del: Kako se izračunijo cene surovin in blaga. — Sedmi del: Proračuni. — Osmi del: O novcih, vrednostnih papirjih in denarnih zavodih. — Deveti del: O zavarovanju delavcev proti nezgodam in za slučaj smrti. — Dodatek. Tabele.

Z zadovoljstvom moramo konstatovati, da se je pričelo tudi na Slovenskem delati z zanimanjem uspešno za prosep obrtnega stanu, v prvi vrsti seveda za naše obrtno-nadaljevalne šole. Do sedaj smo pač imeli le šole te vrste na raznih krajih, a imele so se boriti s hudimi težkočami, v prvi vrsti je bilo tu pravo pomanjkanje pravih in dobrih šolskih knjig. In ona velikanska vrzel, ki smo jo ravno učitelji na tem polju občutili, je zadelana prav temeljito s knjigo, ki jo danes tu navajamo. — Tovariš sestavljalec, g. H. Podkrajšek, nam je podal s svojim „Obrtnim računstvom“ v resnici knjigo, ki jo bo vse učiteljstvo na slovenskih obrtno-nadaljevalnih šolah sprejelo s pravim zadovoljstvom. Knjigo podrobneje ocenjevati bi bilo menda odveč, vsaj nam že samo navedena vsebina — ki smo jo nalašč navedli — pove vse. Ne trdimo, da do sedaj še nismo imeli za ta predmet že slovenske knjige, a povdarjati moramo, da sedaj v rabi se nahajajoče Lavtarjevo „Obrtno računstvo“ ni nikakor zadovalo za vse potrebe, ker je knjiga premalenkosta. Vsak slovenski učitelj je moral poleg te Lavtarjeve „Obrtne računice“ rabiti še obširno nemško knjigo A. Klanserja. In kako mučno je ravno slovenskemu učitelju, iskati vedno pravih termin pri raznih specialno obrtnih nalogah, ve le tisti, ki je to izkušal.

Podkrajškovo „Obrtno računstvo“ je — v kolikor smo ga preiskali — sestavljeno popolnoma v smislu ministrskega ukaza z dne 17. marca 1903., št. 41.575 ex 1902., ki govori o novih učnih načrtih za obrtno-nadaljevalne šole. In kar ji daje posebno vrednost, je pač to, da se prvič naslanja na slično češko knjigo „Počtství živnostenske“ prof. V. Řehořovskega in drugič, da bo to knjigo lahko rabil poleg učitelja tako na c. kr. strok. obrtni šoli in obrtno-nadaljevalni šoli tudi vsak samouk-mojster ali pomočnik.

Knjiga, kakor že rečeno, je razdeljena v devet delov in ima še dodatek raznih tabel, ki razkazujejo poleg raznega denarja tudi specifično težo raznih teles i. t. d. — V tem delu pogrešamo le še to, da ni sestavljalec omenjal

nekaj najvažnejših avstrijskih državnih in zasebnih srečk, njih nominalno vrednost, kurzno vrednost poljudnega časa in mogoče še dan tega ali onega srečkanja. Knjiga bi s tem pridobila mnogo na svoji popolnosti in jasnosti.

Vse hvale je tudi vredno, ker se v knjigi nahaja lepo število proračunov in kalkulacij. Umevno je, da se ti računi ozirajo le na fakične potrebe.

Važno se nam tudi zdi poglavje o hranilnicah ter posojilnicah, kakor tudi poglavje o zavarovanju delavcev proti boleznim in nezgodam. Poglavje, ki se mora v obrtnih šolah obravnavati, in sicer malo obširneje.

Slovensko učiteljstvo, sezi po knjigi in jo uvedi že letos v vse obrtno-nadaljevalne šole!

Končno pa samo vprašanje: Zakaj ni knjiga tiskana v Ljubljani? e + a

Politiški pregled.

* **Politiški pregled.** Pod tem poglavjem bomo odslej poročali o najvažnejših dogodkih v domači in svetovni politiki, da bodo naši čitatelji informirani o tem gibanju. Z raznimi političnimi vprašanji je dostikrat tudi šolstvo tako tesno združeno, da ni moči prezreti prvih, kdor hoče docela razumeti razvoj ali nazadovanje šolstva. Upamo, da s tem ustrezemo svojim bralcem. Ker pa je naš prostor tesen, se bomo mogli ozirati le na najvažnejše dogodke.

* **Železniški certifikati za ljudskošolsko učiteljstvo.** Državni poslanec Erb in drugovi so vložili na železniško ministrstvo peticijo, ako je c. kr. železniško ministrstvo voljno izdati tudi ljudskošolskemu učiteljstvu železniške certifikate, kakršne imajo c. kr. uradniki. Peticijo je podpisalo 20 poslancev. Radovedni smo, koliko je slovenskih podpisov.

* **Iz državnega proračuna za leto 1907.** Za pristaniške zgradbe je proračunjenih 1.200.000 K več kakor v letošnjem proračunu. Največ dobi Trst, ker je za razširjenje skladišč določenih 600.000 K več. Tudi dalmatinska pristanišča dobe nekaj. Lloyd je dobival za vožnjo v Vzhodno Afriko 1.400.000 K subvencije. Te postavke ni več v proračunu. Pač pa se je zvišala podpora trgovinski mornarici za 1.400.000 K. Naučno ministrstvo zahteva 90.460.266 K (lani 87.260.902 K), in sicer med drugim za gimnazijske stavbe na Štajerskem 10.500 K, na Kranjskem 31.400 K, na Primorskem 7400 K. Za realne stavbe na Štajerskem 18.400 K, na Primorskem 2000 K. Za obrtne šole na Štajerskem 8000 K, na Koroškem 5000 K, na Primorskem 2850 K. Za ljudske šole: Štajerska 20.300 K, Koroška 14.380 K, Kranjska 2667 K, Primorska 8000 K. Za meščanske šole Primorska 32.100 K.

* **Davki v Avstriji.** Direktnih davkov se je vplačalo v naši državni polovici od 1. januarja do konca avgusta 1906 1.193.428 milijonov kron, za 6.02 milijona kron več, kakor lani. Na zemljiški davek je odpadlo 26.426 mil. kron (+ 1.300.000 K), na hišnorazredni davek 4.500.000 mil. kron (— 66.000 K), na hišnonajemniški davek 53.650.000 K (+ 1.480.000 K), na splošni pridobinski davek 22.900.000 K (— 405.152 K), na pridobinski davek podjetij, ki se morajo izkazati z javnimi računi 38.130.000 K (+ 1.240.000 K); na rentni davek 5.620.000 K, na osebno dohodninski davek 33.270.000 K (+ 1.689.000 K). Indirektnih davkov je bilo odplačanih od 1. januarja do konca avgusta 1906 1.508.349.000 K; 52.409.000 K več kakor lani. Užiteninski davek je znašal 42.870.000 K (+ 5.149.000 K), na vino in mošt, 8.110.000 K, na pivo 52.940.000 K, (+ 2.540.000 K), na meso in klavno živino 10.570.000 K (— 120.256 K), na sladkor 92.000.000 K (+ 10.990.000 K), na petrolej 14.830.000 K, na kolke 34.780.000 K (+ 2.300.000 K), takse 3.830.000 K, pristojbine 86.400.000 K (+ 16.570.000 K), davek na vožne listke 12 milijonov kron, loterija 9.230.000 K, sol 22.470.000 in tobak 111.610.000 K (+ 11.280.000 K).

* **Grofa Goluchowskega** čaka nezaupnica ogrske delegacije. Ker pa neče čakati nanjo, misli prej odstopiti.

* **Nova stranka na Hrvaškem.** Poslanci, ki niso v nobeni stranki, mislijo ustanoviti novo stranko, ki bi zastopala

stališče nagodbe z Ogrsko in bi se zavzemala za avtonomne gospodarske reforme. Tako poročajo iz Zagreba. Za to stranko se je baje izreklo več aristokratov, konservativnih politikov in onih poslancev, ki so bili prej v madjaronskem klubu. Tej vesti ni mnogo verjeti. To je le želja raznih madjaronskih voditeljev, ki bi radi zopet prišli na površje.

* **Reforme na Ogrskem.** Grof Andrassy predloži ogrskemu parlamentu razne zakonske načrte za povišanje ustavnega jamstva. Vladi se omeji oblast nad komitati, velikim županom se skrajšajo pravice, delokrog upravnega sodišča se pa razširi. Tako hoče sedanja ogrska vlada preprečiti, da bi se ne dogajali več taki konflikti kakor za Fejervarijevega ministromanja.

* **Germanizacija nemških Poljakov nazaduje,** kar najbolj dokazujejo ta-le števila: Pri zadnji državnozborski volitvi v Tarnovizcah v Pruski Šleziji je dobil poljski kandidat 25.920 glasov, a leta 1903. pa le 6854.

* **Kulturni boj na Španskem.** Sedanja liberalna vlada hoče nastopiti proti kongregacijam. Izdelala je zakonski načrt, po katerem smejo kongregacije odpirati zavode le, ako to dovolijo kortesi. Mladoletnih oseb ne bodo smeli sprejemati v kongregacije. One članke kongregacij, ki bi se odpovedali svojim obljubam in samostanskemu življenju, hoče podpirati vlada. Minister bo smel razveljaviti pooblastila. Nezakonite asociacije hoče vlada odpraviti. Člani kongregacij, ki niso bili promovirani na vseučilišnih, ne bodo smeli poučevati. Tuje kongregacije hočejo razpustiti. Imetje kongregacij nameravajo omejiti na najpotrebnejši del in prepovedati fidejkomise. Kongregacije, ki se pečajo s trgovino, bodo morale plačati davke, vse kongregacije pa pridobniške pristojbine.

* **Minister — pa zopet učitelj.** Ministrstvo v Švediji, ki je prevzelo državne posle meseca oktobra l. 1905 je moralo sedaj odstopiti zaradi volilne pravice. V tem ministrstvu je bil naučni minister nekdanji učitelj ljudske šole, državni svetnik Fritjuf Berg. Zaradi tega odstopa se je odločil Berg, da se vrne zopet v šolo, kjer služi tudi njegova žena. Berg je dosegel v tem kratkem času, ko je bil minister, da se olajša švedska ortografija in izboljša materialno stanje učiteljstva. Štokholmsko učiteljstvo, ki ceni zasluge tega moža in nekdanjega tovariša, ga je imenovalo svojim častnim članom. Nameravane reforme izobraženja učiteljstva ni mogel Berg več izvesti. A švedsko učiteljstvo upa, da se zopet povrne na svoje prejšnje mesto in uresniči svoje načrte glede šolstva in prosvete.

* **Kulturni boj na Francoskem.** Prefekt v Ronenu je odstavil župana v Le Houlmu in Héronu, ker sta zopet hotela postaviti na prejšnje mesto razpela, ki so jih učitelji odstranili iz šol.

Vestnik.

Ljubljansko žensko učiteljsiše. Poročajo nam od merodajne strani, da odločuje pri sprejemanju gojenk na ljubljansko učiteljsiše edino zakon, statut in rezultat sprejemnega izpita; tega poslednjega se absolutno drže, zato je izključena vsaka protakejja. To javljamo zategadelj, ker nečemo nikomur delati krivice.

Osebnost v Kranjskem. Tovariš I. Bernot, učitelj na II. mestni osemrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani, je imenovan za strokovnega učitelja v X. plačilnem razredu na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani. Čestitamo! — Poljedelsko ministrstvo je imenovalo definitivno učiteljico v Sostrem pri Ljubljani, Pavlo Buhovo, za pomožno učiteljico na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji.

Učiteljem spisovalcem šolskih knjig v album. Ker ima sedaj slovensko učiteljstvo — edino v Avstriji — svojo lastno tiskarno, menda ne bo odveč, ako spomnimo vse one slovenske učitelje, tako ljudskošolske kakor tudi srednješolske, da naj dajejo vse knjige, ki jih spišejo v šolsko porabo, tiskati v učiteljsko tiskarno. Izgovor, da to ni mogoče, ker jih založi pogostoma kaka dunajska firma, recimo: Pichler, Gorišek in drugi, Temsky itd., ne drži. Ako damo knjigo eni ali drugi teh firm v zalogo, si izgovorimo pogoj, da jo mora dati v tisk učiteljski tiskarni. Zakaj na ta način pridemo najprej v okom onim zoprnim ti-